

Ministeri Soinin puhe Arktisen raportin julkaisutilaisuudessa 14.2.2017 – Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa (2017-2019) muutoksen ja epävarmuuden aikakaudella

Suomella on edessään merkittäviä arktisia tehtäviä. Toukokuussa vastaanotamme Yhdysvalloilta Arktisen neuvoston kaksivuotisen puheenjohtajuuden. Arktinen neuvosto on tärkein kansainvälinen arktinen yhteistyöfoorumi. Se on myös synnyttänyt muita yhteistyön muotoja, joihin Arktisen neuvoston tavoin osallistuvat kaikki kahdeksan arktista maata. Arktinen talousneuvosto ja Arktinen rannikkovartiostofoorumi saavat myös suomalaisen puheenjohtajan.

Suomen rooli koko arktisen alueen kattavan yhteistyön alullepanemisessa on merkittävä: vuonna 1991 kaikkien arktisten maiden edustajat kokoontuivat Rovaniemelle ja käynnistivät arktisen ympäristönsuojeluohjelman. Tämän pohjalta perustettiin Arktinen neuvosto viisi vuotta myöhemmin. Odotukset Suomen puheenjohtajuutta kohtaan ovat korkealla niin kotimaassa kuin laajemminkin.

Arktinen neuvosto on tänä päivänä jotain ihan muuta kuin se oli Suomen edellisellä puheenjohtajuuskaudella 2000-luvun alussa. Ilmaston lämpeneminen ja luonnonvarojen kysynnän kasvu on lisännyt kiinnostusta pohjoisia alueita kohtaan aina Aasiaa myöten. Ajankohtaisempi kuin koskaan on kysymys siitä, miten luonnonvarojen hyödyntäminen ja taloudellinen kasvu voidaan sovittaa yhteen luonnon kantokyvyn kanssa. Näihin kysymyksiin meidän tulee etsiä yhteisiä ratkaisuja.

Kun Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskautta alettiin joitakin vuosia sitten suunnitella, moni tuskin aavisti, millainen arktinen löytöretki meillä olisi edessämme. Emme voi nytkään varmuudella sanoa, onko edessä tyyni purjehdus vai suorastaan ahtojäitä. Yhteiset ratkaisut eivät tämän päivän kriisiherkässä tilanteessa näytä olevan kovin suuressa huudossa. Tänään julkistettavan raportin otsikko on kuvaavasti Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa muutoksen ja epävarmuuden aikakaudella.

Yhdysvaltojen puheenjohtajuuskauden alkupuolella sovimme ulkoministeri John Kerryn kanssa, että tulemme nykyisenä ja tulevana puheenjohtajana työskentelemään yhdessä neuvoston jatkuvuuden varmistamiseksi. Yhteistyö yhdysvaltalaisten kollegojen kanssa on toiminut hyvin. Uuden hallinnon arktinen politiikka on vasta muotoutumassa. Kuun vaihteessa minulla oli tilaisuus keskustella myös arktisista kysymyksistä Washingtonissa. Meidän on nyt oltava aktiivisia, jotta voimme varmistaa keskusteluyhteyden ja yhteistyön sujuvuuden myös uuden hallinnon kanssa.

Merkityksellinen arktinen yhteistyö vaatii kaikkien arktisen maiden osallistumista. Venäjällä on merkittäviä taloudellisia ja strategisia intressejä arktisella alueella. Se on katsonut rauhanomaisen yhteistyön arktisissa asioissa edukseen. Jännitteistä huolimatta yhteistyö Arktisessa neuvostossa on jatkunut kaikkien maiden kesken. Yhteistyön toimivuuden eteen on tehtävä töitä jatkossakin.

Arktisen neuvoston asialista on vuosien saatossa laajentunut ja sen tarkkailijajäsenten ja tarkkailijoiksi haluavien määrä on kasvanut. Arktiseen ympäristöön, liiketoimintaan ja geopoliittiseen tilanteeseen liittyvät kysymykset eivät ole ainakaan vähentyneet.

Puheenjohtajan vastuut ovat lisääntyneet ja asiantuntijuuden merkitys on kasvanut.

Kansainvälisillä areenoilla vaikutettaessa on faktojen oltava hallussa ja tavoitteiden on oltava selkeät ja kunnianhimoiset.

Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan avulla voidaan tukea Suomen puheenjohtajuuskauden valmistelua ja toteutusta. Tänä julkistettava laaja taustaraportti kokoaa yhteen ja päivittää tutkimustietoa poliittisesta, taloudellisesta ja hallinnollisesta tilanteesta arktisella alueella. Hanke itsessään on lähes kolmivuotinen. Se ei pääty tähän raporttiin, vaan osaltaan vastaa tieto- ja analyysitarpeisiin koko puheenjohtajuuskauden ajan.

Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella Suomella on mahdollisuus nostaa esiin tärkeinä pitäminään teemoja neuvoston työssä. Ilmastonmuutos vaikuttaa koko arktisen alueen tulevaisuuteen ja muodostaa viitekehyksen arktiselle yhteistyölle.

Suomella on osaamista aloilla, jotka ovat merkittäviä arktisen alueen kestävä kehityksen kannalta. Viestintäyhteyksien kehittäminen on tärkeää ihmisten elinolosuhteiden ja arktisen alueen taloudellisen toiminnan kannalta. Meteorologisen tiedon lisääntyminen puolestaan auttaa parantamaan muun muassa liikenteen turvallisuutta ja varautumaan sään ääri-ilmiöihin. Koulutus on suomalainen ylpeydenaihe, jolla on käyttöä tasavertaisten mahdollisuuksien tarjoamisessa myös arktisen alueen asukkaille. On tarpeen myös muistaa arktisen ympäristön suojelun olevan koko Arktisen neuvoston perustamisen syy. Tarve konkreettisille ympäristönsuojelutoimille on jatkuvasti ajankohtainen.

Puheenjohtajuuskauden aikana järjestettävissä lukuisissa arktisissa tilaisuuksissa tulee mahdollisuus esitellä Suomen arktista osaamista laajasti – onhan Suomi kokonaisuudessaan arktinen maa. Suomeen tulee puheenjohtajuuskauden aikana myös kohdistumaan kansainvälistä huomiota, joka meidän tulee käyttää oikein.

Tänään julkistettava raportti osaltaan ruokkii keskustelua arktisen alueen kehityskuluista ja Suomen arktisen politiikan linjauksista. Toivotan teille antoisaa keskustelua.